

22—27 april.

Debatter m. m.**Torsdagen den 22 april.**

Sid.

Svar på interpellation av herr Nygren ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen	5
--	---

Lördagen den 24 april.

Interpellation av herr Lundberg i anledning av vidtagna inskränkningar av rätten till jakt och fiske å Harpsunds domäner	16
--	----

Tisdagen den 27 april kl. 16.00.

Svar på frågor av:

herr Rimmerfors ang. åtgärder mot narkotikamissbruket	19
herr Blidfors ang. visning av civilförsvarets nya huvudcentral i Södertälje	23
Svar på interpellation av herr Utbult ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område	23
Interpellationer av:	
herr Königson ang. en särskild sjömansskatt, m. m.	32
herr Anderson i Sundsvall ang. de kommunala bostadstilläggen för folkpensionärer, som äro inackorderade på ålderdomshem . .	33

Samtliga avgjorda ärenden.**Torsdagen den 22 april.**

<i>Jordbruksutskottets</i> memorial nr 16, ang. fiskerilånefonden	3
— nr 17, ang. lantmäteristaten	4

Torsdagen den 22 april.

Kl. 14.00.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10, den 13 och den 14 innevarande april.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsman Walter Edström är sedan 19/4 intagen å Carlanderska sjukhemmet i Göteborg och skall den 22/4 undergå operation för bråck. På grund härav är han oförmögen fullgöra sitt arbete i riksdagens andra kammare under närmaste veckorna.

Ovanstående intygas härmed.

Göteborg den 20 april 1954.

Einar Ljunggren,
överläkare, professor.

Härmed intygas att riksdagsman Ruben Gustav Swedberg, född 7/2 1896, för närvarande vårdas på Karolinska sjukhusets ögonklinik för en högersidig ögonsjukdom och till följd därav är oförmögen till arbete.

Stockholm den 20 april 1954.

L. Wadensten,
tf. överläkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen tills vidare beviljades herr Edström från och med den 19 och herr Swedberg från och med den 20 innevarande månad.

Herr talmannen meddelade, att herr Landgren och fröken Karlsson, som med läkarintyg styrkt sig vara hindrade att deltaga i riksdagsgöromålen, herr Landgren vid kammarens sammanträde den 30 nästlidna mars för tiden till och med den 25 innevarande april samt fröken Karlsson vid sammanträdet den 14 april tills vidare, denna dag åter intagit sina platser i kammaren.

§ 3.

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen, omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 16 och 17 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringspropositioner i följande ordning, nämligen

1:a omröstningen

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 16).

Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

1) avslå motionerna I: 269 och II: 344 samt I: 376 och II: 343, såvitt däri yrkats, att det belopp, som av Kungl. Maj:t årligen må disponeras för lån från fiskerilånefonden, skall höjas till 2 500 000 respektive 3 000 000 kronor; samt

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 269 och II: 344 samt I: 376 och II: 343 i övrigt till Fiskerilånefonden för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att

1) med bifall till motionerna I: 269 och II: 344 i förevarande del ävensom med anledning av motionerna I: 376 och II: 343, såvitt nu är i fråga, medge att tills vidare från och med budgetåret 1954/55 ett belopp av 2 500 000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras för lån från fiskerilånefonden; samt

2) med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 376 och II: 343 i övrigt ävensom med bifall till

motionerna I: 269 och II: 344 i övrigt till Fiskerilånafonden för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 96 Ja och 104 Nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 74 Ja och 55 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller 96 Ja och 104 Nej, sammanräkningen

visade 170 Ja och 159 Nej, och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll;

2:a omröstningen

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 17).

Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning ävensom med bifall till motionerna I: 122 och II: 105 samt I: 369 och II: 472,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantmäteristaten, som angivits i utlåtandet;

b) fastställa följande avlöningsstat för lantmäteristaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	5 190 600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	12 300

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	6 553 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 217 400

Summa kronor 17 973 700;

c) till Lantmäteristaten: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 17 973 700 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 122 och II: 105 samt I: 369 och II: 472, beslutat att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantmäteristaten, som angivits i propositionen;

b) fastställa följande avlöningsstat för lantmäteristaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	5 190 600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	12 300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	6 459 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 193 500

Summa kronor 17 855 500;

c) till Lantmäteristaten: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 17 855 500 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 86 Ja och 111 Nej, varjämte 4 av

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 62 Ja och 67 Nej, vadan, då därtill

lades andra kammarens röster eller 86 Ja och 111 Nej, sammanräkningen

visade 148 Ja och 178 Nej, och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 5 instundande maj, företaga val av valmän och suppleanter för utseende av ej mindre fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret än även suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor.

§ 5.

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON erhöll på begäran ordet för att besvara herr Nygrens interpellation angående priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

Svaret hade före sammanträdet i stencilerad form tillställts kammarens ledamöter, och herr statsrådet Ericsson lämnade nu endast en kort sammanfattning av huvudpunkterna i svaret.

Det inom kammaren utdelade svaret var av följande lydelse:

Herr talman! Med anledning av en kommunicé om en undersökning inom priskontrollnämnden beträffande prissättningen på vissa hushållsartiklar har herr Nygren i en interpellation frågat mig, om jag anser att nämnden och vederbörande tjänstemän hos nämnden handlagt denna angelägenhet på ett riktigt sätt och i överensstämmelse med gällande direktiv för priskontrollen. Om så icke är fallet efterlyses åtgärder från min sida för att förhindra att liknande förfarande vid handläggningen inom nämnden upprepas.

I anledning härav vill jag till en början framhålla, att ifrågavarande undersökning ingår som ett led i den fortlöpande prisövervakande verksamhet, som åligger priskontrollnämnden enligt de senast fastställda, för riksdagen framlagda direktiven för priskontrollen. Denna prisövervakning har — allteftersom den direkta priskontrollen begränsats — fått ökad betydelse. Syftet med prisundersökningar av detta slag är främst att tillse att priser och handelsmarginaler på varuområden, där direkt priskontroll slopats, icke utvecklas på ett ur allmänna synpunkter otillbörligt sätt. Om vid undersökningarna framkommer förhållanden, som icke är förenliga med de allmänna riktlinjer, efter vilka priskontrollen f. n. bedrivs, söker nämnden, i allmänhet genom kontakt med närmast berörda företag eller bransch, åstadkomma rättelse utan att behöva återinföra priskontroll. Lyckas icke detta kan det ofta vara önskvärt att — även om icke någon direkt prisreglerande åtgärd genomföres — upplysa konsumenterna om resultatet av nämndens undersökningar.

Vad beträffar den av interpellanten påtalade undersökningen, avsåg denna — som framgick av nämndens presskommunicé — huvudsakligen prissättningen på sådana icke priskontrolle-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerådsbranschen.

rade, nya slag av hushållsartiklar, som har en effektivare och mera praktisk konstruktion än de vanligen förekommande husgeråden av traditionellt utförande. För att få jämförelsematerial hade emellertid undersökningen även omfattat vissa mera standardbetonade artiklar. Den grundades på kostnads- och prisuppgifter, som vederbörande tillverkare och distributörer själva lämnat till nämnden, varför det inte finns anledning ifrågasätta riktigheten av det offentliggjorda materialet. De anmärkningsvärt höga handelsprislag, som i vissa fall ostridigt konstaterats och som exemplifierats i kommunikén, inskränker sig huvudsakligen till ifrågavarande nyare hushållsartiklar.

Interpellanten vill göra gällande, att priskontrollnämnden genom sin kommuniké misslett allmänheten om förhållandena inom näringslivet och därigenom i hög grad skadat vissa näringsutövare i deras verksamhet. Avsikten har emellertid endast varit att fästa konsumenternas uppmärksamhet på de onormalt höga priserna på *vissa* slag av husgeråd, nämligen de tidigare nämnda artiklarna av nyare konstruktion. Undersökningen tog sikte på ett begränsat avsnitt av denna bransch och gav icke anledning till något allmänt omdöme om marginalsättningen inom vare sig detaljhandeln eller grosshandeln. Nämnden har icke heller avsett att bibringa allmänheten den uppfattningen, att liknande prisförhållanden som de i kommunikén exemplifierade skulle råda inom *hela* husgerådsbranschen. Har kommunikén, som interpellanten påstår, missuppfattats i dessa hänseenden är detta att beklaga.

Den formulering som själva kommunikén erhållit borde enligt min mening knappast ha gett anledning till feltolkning. En bidragande orsak till missuppfattningarna i denna fråga kan emellertid vara att finna i det sätt, varpå kommunikén och en intervju med

en av priskontrollnämndens tjänstemän återgivits i vissa delar av dagspressen. Kommunikén och intervjun har sålunda i en del tidningar fått en av nämnden inte avsedd tendentiös karaktär och getts en tillspetsad utformning. De av nämnden påtalade prisförhållandena beträffande vissa varor har generaliserats och tidningsartiklarna försetts med överdrivna rubriker. Nämnden eller dess tjänstemän kan dock rimligtvis icke lastas för det sätt, på vilket en i sig själv objektiv kommuniké och ett sakligt intervjuuttalande återges och kommenteras i dagspressen. Interpellanten har här påtalat ett fall — av i och för sig begränsad räckvidd — där priskontrollnämndens åtgärder redovisats i pressen på ett för vederbörande bransch mindre tilltalande sätt. Det finns emellertid en mångfald exempel av motsatt slag.

Interpellanten uppger att nämnden inte tagit kontakt med branschorganisationerna under utredningen och inte heller lämnat dem tillfälle att ta del av kommunikén före publiceringen. Denna uppgift är i och för sig riktig. Interpellanten anser nu, att detta förfaringssätt strider mot ett uttalande av nämndens ordförande i januari i år och mot föreskriften i direktiven att nämnden skall upprätthålla god kontakt med näringslivet och dess organisationer. Härtill vill jag svara, att nämnden i regel låter vederbörande branschorganisationer ta del av dess kommunikeer, innan de publiceras. Den nu aktuella undersökningen har emellertid — som jag redan tidigare påpekat — inte gällt hela branschen som sådan utan endast vissa detaljartiklar. Nämnden har vid upprepade tillfällen diskuterat prissättningen på dessa produkter med berörda fabrikanter och distributörer. Dessa diskussioner ledde emellertid inte till önskat resultat, och det var i detta läge, som nämnden beslöt utfärda ifrågavarande kom-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

muniké. Någon direkt anledning att ta kontakt med branschorganisationerna beträffande prissättningen på dessa artiklar kan — inte minst med hänsyn till angelägenheten att icke utlämna enskilda företagens affärsförhållanden — knappast anses ha förelegat. Det är orimligt att tolka priskontrolldirektivens ord om kontakt med näringsorganisationerna så att nämnden i varje situation, då den har anledning utfärda en kommuniké om undersökning av vissa varor, skulle behöva underställa vederbörande organisation kommunikéns lydelse eller över huvud »ta kontakt» med organisationerna.

Med hänvisning till vad jag nu anfört kan jag på herr Nygrens frågor svara, att jag inte finner priskontrollnämndens handläggning av här berörda angelägenhet anmärkningsvärd. Om nämndens åtgärder missuppfattats på vissa håll, beror det på förhållanden, som ligger utanför myndigheternas kontroll, och kan icke läggas nämnden eller dess tjänstemän till last. Jag vill slutligen i detta sammanhang understrika vikten av att allmänheten får tillgång till en allsidig och objektiv upplysning i frågor som berör priskontrollens verksamhet.

Härefter anförde:

Herr NYGREN (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framföra ett tack för det svar han givit på min interpellation.

Även om statsrådet inte delar min uppfattning, att det finns anledning till anmärkning mot priskontrollnämndens handläggning av berörda angelägenhet, och om hans svar på båda mina frågor sålunda har blivit negativt, kan jag dock inte underlåta att med tillfredsställelse konstatera att statsrådet i likhet med mig tydligen ogillar det sätt, på vilket vissa tidningar utnyttjat såväl priskontrollnämndens kommuniké som

det intervjuuttalande, som berörts i interpellationen. Kommunikén och intervjun har, säger statsrådet, »i en del tidningar fått en av nämnden inte avsedd tendentiös karaktär och getts en tillspetsad utformning». Han tillägger: »De av nämnden påtalade prisförhållandena beträffande vissa varor har generaliserats och tidningsartiklarna försetts med överdrivna rubriker.» Jag har anledning att med tillfredsställelse notera denna fingervisning åt vissa tidningar, och jag hoppas att den för framtiden skall kunna vara av något värde.

Å andra sidan bör det väl anses angeläget att priskontrollnämndens officiella kommunikéer och de intervjuuttalanden, som nämndens tjänstemän gör för tidningarna, får en så klar och otvetydig form att inte tidningarna har så stora möjligheter att misstolka dem och ge sina referat en överdriven och tendentiös utformning.

Jag ber vidare att få fastslå att jag i min interpellation inte riktat kritik mot av nämnden gjorda specialundersökningar beträffande vissa varor. Den frågan skall jag inte ta upp i detta sammanhang. Mina anmärkningar rör utslutande frågan om metoderna för publicering av dessa utredningars resultat och det enligt min mening felaktiga sätt, varpå man tillämpat eller underlåtit att tillämpa vissa för nämndens verksamhet gällande direktiv. Det står dock i dessa direktiv tydligt och klart utsagt att »de prisreglerande myndigheterna skola upprätthålla fortlöpande god kontakt med näringslivet och dess organisationer». I det av mig skildrade fallet gällde det marginalundersökningar beträffande vissa husgeråd, och den kommuniké, som utfärdades om dessa undersökningar, refererades i radions senare kvällsnyheter den 22 februari detta år samt publicerades i tidningarna påföljande dag. Vid den tidpunkten hade icke nämnden eller någon av dess

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerådsbranschen.

tjänstemän med ett ord meddelat de organisationer inom handeln, som säljer ifrågavarande artiklar, vare sig att en undersökning gjorts eller vilket resultat den givit, liksom inte heller att en kommuniké i saken skulle utfärdas. På förmiddagen den 22 februari hade vi från Sveriges järnhandlareförbund ett samtal med den byråchef i priskontrollnämnden, som närmast handlade ärendet, men trots att det alltså var samma dag som kommunikén publicerades fick vi inte höra ett ord om vad som förevarit eller vad som skulle komma. Jag har senare tillåtit mig fråga samma tjänsteman om anledningen till detta hemlighetsmakeri, och han har därvid meddelat mig att han icke hade rättighet att lämna några upplysningar i saken.

Jag har, herr statsråd, litet svårt att föreställa mig att handläggningen av detta ärende alldeles oavsiktligt blivit sådan som jag här skildrat.

Handelsministern säger i sitt interpellationssvar att priskontrollnämnden vid upprepade tillfällen diskuterat de aktuella artiklarna med berörda fabrikanter och distributörer. Dessa diskussioner ledde emellertid inte till resultat, och det var i detta läge, säger handelsministern, som nämnden beslöt att utfärda ifrågavarande kommuniké.

Detta påstående, som givetvis emanerar från priskontrollnämnden, är för mig fullkomligt oförklarligt. Jag har dock, herr talman, dels genom den branschorganisation jag företräder och dels genom nära kontakt med Sveriges köpmannaförbund och andra handelsorganisationer en god kännedom om vad som händer och sker på detta område, och jag kan försäkra att någon diskussion icke förekommit — i varje fall inte med detaljhandeln — beträffande ifrågavarande artiklar och deras prissättning. Möjligen kan uttalandet sammanhänga med det förhållandet, att det företag, som torde representera 90

—95 procent av de aktuella varorna, på sätt och vis är både fabrikant och distributör och att det är några förhandlingar med detta företag som åsyftas. Men när man talar om distributörerna, menar man väl i regel den vanliga grosshandeln och detaljhandeln.

Först sedan kommunikén offentliggjorts, blev det kontakt mellan priskontrollnämnden och berörda handelsorganisationer, men denna kontakt togs inte av nämnden utan av organisationerna, som framförde sin protest mot sättet för ärendets handläggning och som även bad att få veta vilka varor det gällde. På detta fick man till svar att ifrågavarande uppgifter var hemligstämplade.

Jag vill, herr statsråd och ärade kammarledamöter, fråga: Är detta verkligen att upprätthålla »fortlöpande god kontakt med näringslivet och dess organisationer»? Om så anses vara fallet, måtte jag ha mycket dålig förmåga att tolka vårt gemensamma modersmål.

Då priskontrollnämndens nuvarande ordförande, ledamoten av denna kammarare herr Erik Severin, tillträdde sitt nya ämbete, förklarade han i ett uttalande i pressen den 28 januari detta år att när det gällde prisövervakning skulle nämnden gå till väga på följande sätt: »Arbetsmaximen skall i ett sådant läge — d. v. s. om man funnit anmärkningsvärda priser eller marginaler — vara att först förhandla och söka nå resultat den vägen. Marknaden reagerar smidigare då. Går det inte att få rättelse den vägen, får nämnden publicera en redogörelse för sina undersökningar, varvid dock den berörda branschen bör ha tillfälle att ta del av meddelandena, innan de offentliggörs.»

Jag tillåter mig att än en gång fråga: Har man i det av mig berörda fallet verkligen handlat efter denna arbetsmaxim?

Statsrådet säger nu att det inte fanns någon direkt anledning att ta kontakt

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

med branschorganisationerna beträffande prissättningen på ifrågavarande artiklar. Jag vill med anledning härav nämna att sedan kommunikén offentliggjorts och organisationerna därefter själva framfört sin protest mot ärendets handläggning och efterlyst vissa uppgifter, riktades från priskontrollnämndens sida en förfrågan till organisationerna, om de vore villiga till förhandlingar. Hade det inte funnits större anledning att framställa den frågan på ett tidigare stadium?

Som ett skäl för att inte ta kontakt med branschorganisationerna anföres i interpellationssvaret att det var angeläget att »icke utlämna enskilda företagens affärsförhållanden». Jag vill, herr statsråd, gärna respektera den synpunkten, men enligt mitt sätt att se får icke detta hänsynstagande medföra att en stor grupp av legala näringsutövare riskerar att bli oskyldigt misstänkta för prisuppskörtning. Om ett företag har gjort sig skyldigt till något otillbörligt, får väl det företaget självt svara för sina handlingar. Man bör väl inte lägga upp saken så, att de som inte har någon skuld i sammanhanget blir vanryktade inför den allmänna opinionen.

Vad som i verkligheten har skett i det aktuella fallet är att ett visst, inte namngivet företag ansetts ha för höga kalkyler för sitt eget försäljnings- och distributionsarbete. Huruvida denna priskontrollnämndens uppfattning är riktig eller icke, har jag inte möjlighet att bedöma. Enligt vad jag förspott, torde emellertid en del kostnader, som rätteligen tillhör själva tillverkningsproceduren eller i varje fall industriens distributionsapparat, ha räknats in bland de s. k. påslag, som beräknats för handelsledens sammanlagda marginaler. Vidare är det nog så, att stora kostnader måste nedläggas av tillverkarer-huvudförsäljaren för introduktion av dessa i allmänhet nya varor. Denna

fråga har jag emellertid inte möjlighet att vidare gå in på.

Vad jag vill framhålla är att varken den reguljära grosshandeln eller detaljhandeln haft eller har några anmärkningsvärda marginaler på de artiklar det gäller och naturligtvis inte tillnärmelsevis, ens sammanlagt, några sådana fantasmarginaler, som det talas om i kommunikén. Detta framgår väl bäst därav att priskontrollnämnden inte har gjort några anmärkningar mot våra marginaler och väl knappast heller kunnat göra det, då dessa i stort sett överensstämmer med vad som gäller för alltjämt priskontrollerade husgerädsartiklar.

Slutresultatet av hela historien blev att priskontrollnämnden prutade med det företag det här gäller. Sedan har man aviserat att det kommer nya riktpriser från det hållet. Priskontrollnämnden har vädjat till handelns organisationer att tillämpa dessa, när de blir offentliggjorda. Detta var, inom parentes sagt, en rätt egendomlig situation, då priskontrollnämnden i andra sammanhang inte gärna vill tillåta eller rekommendera riktpriser.

Herr talman! Jag var naturligtvis, när jag framställde min interpellation, inte nog djärv att tro, att den skulle medföra direkta åtgärder mot PKN från handelsministerns sida. Jag hoppas emellertid, att de synpunkter, som framkommit under frågans behandling, kan vara ägnade att ge en tankeställare för framtida behandling av liknande ärenden. Är det verkligen så, som statsrådet och priskontrollnämnden gör gällande, att den skada, som ovedersägligen vållats en stor kår av medborgare, icke avsiktligt framkallats, bör det väl vara angeläget att vid eventuellt kommande liknande fall ompröva metoderna. Om så sker, tror jag att det skall vara lättare att förverkliga handelsministerns önskan att allmänheten får tillgång till allsidig och objektiv upplys-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

ning i frågor som berör priskontrollnämndens verksamhet. Kunde man sedan också våga hoppas på att pressen ville inrikta sig på samma mål, allsidig och objektiv upplysning, då vore mycket vunnet. Såvitt jag förstår kan priskontrollnämnden själv, om den verkligen besjålas av samma goda vilja som jag är övertygad om att handelsministern har, medverka till att även pressens informationer blir sakliga och objektiva och inte missvisande, tendentiösa och överdrivna.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON:

Herr talman! Herr Nygrens anmärkningar gick i huvudsak ut på två ting, att nämnden skulle ha brutit mot givna direktiv, när den publicerade vissa prisförhållanden, och att själva publiceringen av dessa uppgifter skett på ett olämpligt sätt.

Den första erinringen har bemötts i mitt interpellationssvar. Jag tror att det är att driva saken för långt, när man säger, att nämnden skulle ha skyldighet att ta kontakt med ifrågavarande organisationer vid varje särskilt tillfälle, när den genom en kommuniké eller på annat sätt vill meddela sig med allmänheten. Så får bestämmelserna inte tolkas. En annan sak är hur nämnden skall samarbeta med företagare av skilda kategorier. Hur detta skall gå till, har nämndens nuvarande ordförande givit uttryck åt åtminstone vid ett tillfälle.

Om själva publiceringen av denna kommuniké säger herr Nygren att tidningarna har utnyttjat kommunikéns innehåll på ett mycket tendentiöst sätt. Jag tyckte mig förstå att herr Nygren inte hade några särskilda anmärkningar mot tjänstemannen i fråga annat än att han borde ha förvärvat sig om att kommunikéns innehåll inte vantolkades på det sätt som skett. Nu har jag den uppfattningen, att om en tjänsteman har

lämnat objektiva upplysningar till allmänheten eller pressen, kan man inte anklaga honom för den behandling pressorgan av olika slag använder för att nå sitt syfte. Det kan vara riktigt att vissa delar av handeln här blev skarpt kritiserade, men vid andra tillfällen kritiseras i regel nämndens egen verksamhet minst lika hårt.

Jag har uppmärksammat att en tidskrift, som står herr Nygren nära, innehåller ett uttalande, att tjänstemannen borde ha förvärvat sig om att vederbörande tidning lade ut texten på riktigt sätt. Jag tycker det är litet för pretentiöst. Det råder ju tryckfrihet i landet, och en tjänsteman kan inte ålägga en tidning att skriva precis vad han önskar. Om vederbörande branschorganisationers direktörer har möjlighet till en sådan centraldirigering vet jag inte, men av denna lilla passusen i tidskriften förefaller det som om man hade sådana förmåner på den kanten. Jag tror emellertid inte att tjänstemän och officiellt anställda personer har möjlighet till sådant.

Den väsentligaste frågan är väl till slut: vill herr Nygren bestrida riktigheten i de sakförhållanden som kommunikén upplyser om? Så långt jag har kunnat finna har inte herr Nygren gjort någon annan kommentar till kommunikéns innehåll än att det här i huvudsak är fråga om en enskild distributör och inte om vare sig detaljhandeln eller grosshandeln; det är dock dessa som förmenas ha fått sitta emellan.

Herr Nygren har tolkat effekten av kommunikén på detta sätt. Men uppenbarligen blev, efter det att nämnden hade publicerat dessa uppgifter, de som tillhandahöll dessa artiklar mer förhandlingsvilliga än de varit tidigare. Det var kanske en effektiv metod att publicera vissa uppgifter för att belysa ett sakläge, ty det gällde att upplysa konsumenterna om vilka förhållanden som

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

förelåg i här avsedda fall. Den stora allmänheten blir väl litet chockerad när den får se ett officiellt organ uppge, att det finns handelsmarginaler som går upp till 150—200 procent på fabrikspriset, och det är inte att förvåna sig över att den reagerar. Nu vet alla att det kan finnas flera handelsled och att det säkerligen figurerar s. k. ensamförsäljare i det här fallet, men även under sådana förhållanden tycker jag det är alldeles i sin ordning att man bibringar allmänheten kunskap härom.

Nu säger herr Nygren att nämnden skulle ha gjort detta direkt genom att peka på vilken företagare det var och vilka alster det gällde. Men jag tror inte nämnden har möjlighet göra så utan att bryta mot sekretessbestämmelserna. Herr Nygren kan peka ut vederbörande företagare, och det har han också gjort i sin tidning, men vi bör hålla nämnden räkning för att den iakttar en viss försiktighet när det gäller detaljer i enskildas näringsfång och affärer. Jag tror näppeligen att man kan rikta någon anmärkning mot priskontrollnämnden för att den beaktar sådana gängse principer och inte överträder gällande bestämmelser.

Jag vill sålunda slå fast att det väsentliga i detta sammanhang är att priskontrollnämnden har använt metoden att offentligt kungöra ett förhållande beträffande priserna inom en viss bransch. Det har angivits att det bara gäller delar av en viss bransch, och man har lämnat uppgift om de procentuella påslagen på ett fabrikspris. Jag tycker det är helt naturligt att en institution som priskontrollnämnden, som har till syfte att bibringa allmänheten kunskaper om dessa förhållanden, söker använda så effektiva metoder som möjligt. Om man då anger att det förekommer prispåslag på mellan 150 och 200 procent och kanske därutöver, har detta såvitt jag kan begripa den effekten, att allmänheten med ett visst in-

tesse studerar detta. I den mån man kan få bort denna oskäligen prissättning tycker jag det är ett framsteg för alla.

Herr Nygren har inte på något sätt sökt försvara sådana marginaler. Priskontrollnämnden har inte heller påstått att det inom detaljhandeln eller grosshandeln reguljärt förekommer sådana marginaler, utan den har i kommunikén påpekat, att detta gäller ett speciellt område som man håller på att behandla. Jag tycker inte vare sig grosshandeln eller detaljhandeln behöver känna sig kränkt över vad som här har skett, utan man bör se till huvudsyftet med den åtgärd som priskontrollnämnden har företagit. Jag tycker för min del att den åtgärden inte på något sätt är klandervärd. Att sedan myndigheterna inte har någon möjlighet att ingripa mot den svenska pressen och dess metoder, när det gäller företeelser av detta slag, är en sak för sig.

Herr NYGREN (h):

Herr talman! Statsrådet påpekar att jag har framhållit hur pressen utnyttjat den här historien. Jag trodde vi var överens på den punkten, då även statsrådet påpekade att pressen givit en tendentiös framställning av saken.

Sedan säger statsrådet att det i regel är nämnden som blir angripen, och han frågar varför handeln skall vara prinsessan på ärten och känna sig så illa berörd av litet kritik. Men det är väl en betydande skillnad om tjänstemännen i en statlig institution, som sitter i varje fall i relativt trygga positioner, blir föremål för offentlig kritik; det får de väl ändå finna sig i. Det får handeln också finna sig i, om kritiken är berättigad. Men vi kan inte komma ifrån att i detta fall har saken fått en sådan utformning — jag erkänner att det är huvudsakligen genom tidningarnas förvållande men kanske även i någon mån genom oklart uttryckssätt från nämnden och dess tjäns-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

temäns sida — att det är de som står i distributionens första led bakom butiksdiskarna som blir utsatta och miss-tänkta. Det är dock en betydande skillnad, därför att de skadas i sin näringsverksamhet, vilket priskontrollnämndens tjänstemän inte gör.

Så undrar handelsministern, om direktörerna i branschorganisationerna har någon möjlighet att centraldirigera pressen. Det har de säkerligen inte alls, men däremot brukar jag för min del anse, att om man gör uttalanden i frågor av den art det här gäller och som dock är rätt ömtåliga och delikata, har man anledning att begära att man åtminstone skall få intervjun uppläst för sig, innan tidningen går i press. Det har jag alltid lyckats med, vad färgen än varit på tidningen, och då tycker jag att en byråchef i priskontrollnämnden borde ha samma möjlighet och inte minst samma skyldighet.

Statsrådet frågar om jag vill bestrida riktigheten av de sakförhållanden kommuniken innehåller. Det varken vill eller kan jag, ty jag vet ingenting i detalj om vad saken gäller. Jag vet att man haft förhandlingar med ett visst företag, och det har så småningom krupit fram vad det var för ett företag. Från början fick vi inte veta vare sig det eller vad det gällde för varor eller vilket underlag det var för de undersökningar och utredningar som gjorts. Jag kan alltså inte gå in på den saken. Jag har i mitt tidigare yttrande sagt, att det kanske finns vissa förklaringsgrunder, men jag har ingalunda tagit företaget i försvar, om det uppträtt på ett felaktigt sätt.

Statsrådet säger också, att herr Nygren kan utpeka ett visst företag och säga att det gäller det företaget och de varorna, men det kan inte priskontrollnämnden eller myndigheterna göra. Det hade väl heller inte varit nödvändigt, men man kunde ändå ha framställt saken så, att den verkligen begränsats

till de dimensioner den hade och inte fått denna form av att det här är den reguljära handeln som uppskörtar allmänheten på en hel del husgerädsartiklar. Jag kan nämna — jag hade inte tänkt göra det men jag anser mig nu böra göra det i detta sammanhang — att det har förekommit, inte i tidningsartiklar men i diskussioner, uttalanden från tjänstemän i priskontrollnämnden, som är synnerligen anmärkningsvärda. Det gäller ingalunda den byråchef, som förut har figurerat i detta sammanhang, utan en annan som bland annat på ett diskussionsmöte i Konserthuset uttalade sig ungefär på detta sätt: »Om ni går in i en järnhandel, kan ni riskera att få betala 200 procent i avans på de varor ni köper.» Man måste väl anse att det här var järnhandeln, som blev utpekad. När diskussionen vid detta tillfälle var avbruten och den som hade diskuterat med byråchefen inte hade möjlighet att begära ordet i diskussionen men gick fram till byråchefen och »i anständighetens namn» vädjade till honom att rätta till detta uttalande, så vägrade han; det fanns ingen anledning att göra ett tillrättaläggande. Jag tror att herr statsrådet delar min uppfattning, att lojala medborgare och näringsidkare i detta land inte har anledning att tala vilka metoder som helst.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON:

Herr talman! Den byråchef, som herr Nygren sist talade om och som hade uppträtt vid en diskussion, skall jag inte uttala mig om, men när det gäller den byråchef, som gjorde intervjuuttalandet och som alltså denna interpellation rörde sig om, finns det anledning att till kammarens protokoll foga vederbörande tjänstemans intervju. Den löd enligt byråchefens egen uppgift: »Nämnden kommer på fredag att diskutera vad förhandlingarna med motparten givit för resultat.» Det var det förs-

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerådsbranschen.

ta. För det andra hoppades han kunna träffa överenskommelse om prissättningen. För det tredje: »Sortimenten omspannar allehanda artiklar från vispar till skärmaskiner, saker av järn, trä och plast.» För det fjärde: »Järnhandeln har 30—40 procents rabatt på hushållsartiklar.»

Det var denna intervju byråchefen lämnade till tidningen. Jag tror kammarens ledamöter kan bedöma om den var av det ovederhäftiga slag som det kan förefalla av herr Nygrens anförande.

Herr SEVERIN i Gävle (s):

Herr talman! Jag vill säga ett par ord med anledning av denna interpellation.

Jag vill först säga, att jag inte betraktar handelsmarginaler på något sätt som hemliga. Varför skall inte kunderna kunna få vetskap om de kostnader det för med sig att distribuera varor? Här dröjer det hos handeln kvar något av det hemlighetsmakeri som präglade marginalsättningen i en gången tid. Handeln är mycket känslig för om man i något sammanhang nämner vilka påslagsmarginaler som förekommer.

Jag tror att kunderna mer än väl tål att få höra vad det kostar att föra en vara från producenten till konsumenten. En större insyn i marginalsättningen i olika handelsled skulle skingra mycket av den misstänksamhet som förekommer bland konsumenterna i detta avseende.

Det kan alltså enligt min mening inte vara något fel att nämnden har publicerat de marginaler som tillverkare — jag vill understryka för herr Nygren att det var flera tillverkare — har lagt på. Det beklagliga är att nämnden av sekretesskäl inte kunde ange vilka tillverkare det var och vilka varor det gällde. Varorna var i allmänhet s. k. märkesvaror.

Jag vill också betyga att nämnden

strävar efter att såvitt möjligt underställa handelns organisationer pressmeddelanden innan de lämnas till tidningarna. Sedan den 16 januari i år, då jag tillträdde ordförandeskapet i priskontrollnämnden, är det bara i detta enda fall som en sådan kommunikering med handeln inte har skett, och detta enda fall har herr Nygren dragit inför andra kammaren.

Eftersom frågan nu har kommit på tal vill jag säga till herr Nygren, att det inte är priskontrollnämnden som är prinsessan på ärten, utan det är handeln som har pretentioner. Nog går det väl ganska långt när handelns organisationer, såsom har skett på ett sammanträde, inte bara begär att i förväg få se de kommunikeyer som nämnden tänker skicka ut, utan även begär att få se de eventuella intervjuuttalanden som nämndens tjänstemän ibland tvingas göra på pressens förfrågan. Det var kanske ett överilat uttryck denne tjänsteman fällde, som inte var så illa menat. Även herr Nygren har i polemik med vederbörande byråchef sagt att man skall kontrollera de intervjuuttalanden som görs. Det kan i princip vara riktigt, men jag skulle knappast tro, herr Nygren, att vederbörande kan få kontrollera de redaktionella kommentarer som tidningen gör till intervjuuttalandet, och i detta fall är det en redaktionell kommentar som har upprört herr Nygren.

Jag är angelägen om att understryka, att jag såvitt det ankommer på mig är villig att söka samarbeta med handeln och näringslivet på ett så friktionsfritt sätt som möjligt. Jag beklagar om handeln och näringslivet skulle ha betraktat det inträffade som ett avsteg från denna samarbetsvilja, för vilken jag är en varm förespråkare. Jag är inte säker på att interpellanten talar på hela handelns vägnar, utan jag tror att herr Nygren talar för den känsligaste delen av handeln.

Svar på interpellation ang. priskontrollnämndens marginalundersökningar inom husgerädsbranschen.

Herr NYGREN (h):

Herr talman! Statsrådet ville till kammarens protokoll föra ett avsnitt av intervjuuttalandet från den tjänsteman i priskontrollnämnden som här har varit på tal. Jag har då anledning att be att till kammarens protokoll få anteckna den rubrik som regeringsorganet Morgon-Tidningen använde över denna intervju: »PKN avslöjar grov uppskörtning, 200 procent tas på hushållsartiklar. På vägen till konsumenten tredubblas ofta varupriset.» Det är inte bara den redaktionella kommentaren jag reagerar emot, herr Severin, utan även i själva återgivandet av intervjun förekommer saker och ting som icke är riktiga.

Herr Severin har sagt att det är riktigt att man såsom jag har framhållit bör kontrollera intervjuuttalandena, men det har man inte gjort i detta fall. Vederbörande byråchef har själv efteråt i skriftlig form framhållit vad han har sagt, och det var detta som handelsministern föredrog. Men det står inte här, utan det står: »På fredag diskuterar nämnden vad förhandlingarna med handeln givit för resultat.» Han har sagt: »... vad förhandlingarna med motparten givit för resultat.» Han talar alltså inte om att det hade varit några förhandlingar med handeln, och det hade det ju inte heller varit.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande motioner; och hänvisades därvid

till särskilda utskottet motionerna:

nr 678 av herr *Gustafsson* i Bogla m. fl., och

nr 679 av herr *Lindberg*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 680 av herr *Birke* och

nr 681 av herr *Edström*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 682 av herr *Håstad* m. fl. samt

nr 683 av herrar *Sköldin* och *Sehlstedt*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 684 av herr *Ericsson* i Näs m. fl. och

nr 685 av herr *Fröding* m. fl.;

till statsutskottet motionen nr 686 av herr *Dahl* m. fl.;

till behandling av lagutskott motionen nr 687 av herr *von Friesen* m. fl.; samt

till statsutskottet motionen nr 688 av herr *von Friesen* m. fl.

§ 7.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 209 måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från propositionens avlämnande.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 8.

Anmälde, att Kungl. Maj:ts proposition nr 214, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1953 vid dess femte ordinarie möte fattade beslut tillställts kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 9.

Anmälde, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 689, av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Königson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 204, beträffande vissa ändringar i förordning-

en angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

Denna motion bordlades.

§ 10.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från första lagutskottet:

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 och 8 §§ lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar; och

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av lagen den 6 juni 1925 (nr 174) om tillämplighet å vissa polismän av föreskrifter angående fjärdingsmän;

från andra lagutskottet:

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till lag om ändring i värnpliktslagen m. m.; och

nr 186, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmän förfogandelag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; samt

från allmänna beredningsutskottet:

nr 189, i anledning av väckta motioner om ökad forsknings- och propagandaverksamhet rörande barnolycksfallen; och

nr 190, i anledning av väckta motioner dels om inrättande av en rådgivande språknämnd och dels om inrättande av ett språkvårdsråd.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 15.01.

In fidem

Gunnar Britth.

Lördagen den 24 april.

Kl. 14.00.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman Eskil Eriksson, Gimo, på grund av sjukdom tills vidare är förhindrad att delta i riksdagens arbete, intygas på begäran.

Uppsala den 22 april 1954.

Jan Spångberg,
leg. läkare.

Härmed intygas att chefredaktör Rolf Philip Edberg f. 14 mars 1914 på grund av trombos (blodpropp) i höger ben

fortfarande är helt oförmögen till arbete ytterligare ca 2—3 veckor från nedanstående datum räknat.

Göteborg den 22 april 1954.

Sven-Erik Fagerberg,
avd.-läkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Eriksson i Sandby från och med den 22 innevarande april tills vidare. Herr Edberg, som vid sammanträdet den 13 näslidna mars beviljats ledighet under en månad, beviljades nu fortsatt ledighet tills vidare.

Vidare föredrogs följande ansökan:

Interpellation i anledning av vidtagna inskränkningar av rätten till jakt och fiske å Harpsunds domäner.

Till Riksdagens Andra Kammare.

Med anledning av att jag ämnar deltaga i sammanträde med the Executive Committee av the Liberal International i Lausanne, anhåller jag om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 28 april till 3 maj 1954.

Stockholm den 24 april 1954.

Olle Dahlén.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 214, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1953 vid dess femte ordinarie möte fattade beslut.

§ 3.

Föredrogs och remitterades till behandling av lagutskottet den på kammarens bord liggande motionen nr 689 av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Königson*.

§ 4.

Interpellation i anledning av vidtagna inskränkningar av rätten till jakt och fiske å Harpsunds domäner.

Ordet lämnades på begäran till

Herr LUNDBERG, som anförde:

Herr talman! Enligt i tidningspressen lämnade uppgifter har inskränkningar i allemansrätten i fråga om fiske och jakt förekommit å Harpsunds domäner. Denna inskränkning har vidtagits av kungl. byggnadsstyrelsen och »Nämnden för jord- och skogsbruket på Harpsunds egendom» med bl. a. den motiveeringen, att den skett av omtanke om Harpsunds ekonomi. Då eventuella arrende- och andra inkomster av jakt och fiske av samhället oavkortat skall användas till jakt-, fiske- och natur-

vård torde motiveringen bygga på något missförstånd. Men då det är av största vikt ur trivsel-, rekreations- och fritidssynpunkt att verkställande myndigheter för staten, samfälligheter och enskilda har kunnighet och vilja att skydda och bevara allmogens urgamla fri- och rättigheter, är det angeläget att samhället bevakar allmogens rättigheter, så att de icke uttunnas eller försvinner.

Med anledning härav anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få framställa följande fråga:

Är herr statsministern i tillfälle att inför andra kammaren lämna en redogörelse för här omnämnda förhållanden?

Denna anhållan bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till landstingslag m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

sammansatta konstitutions- och första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om utredning angående åtgärder för en likformig reglering av rätten till ersättning vid ingrepp i enskilda äganderätt och frihet;

statsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 79, i anledning av väckta motioner

om återbäring till Lifaco Aktiebolag av till statsverket erlagd varuskatt m. m.;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av statens lånefond för den mindre skeppsfarten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av viss livränta;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1954/55 till avlöningar till personal vid 1951 års jordbruksräkning;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 87, i anledning av väckta motioner om förbättrade förmåner för i statens tjänst återanställda pensionärer;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av gäldande bestämmelser om ersättning för tjänstgöring på obekvämt arbetstid m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1954/55 till bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m.;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; och

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 32, i anledning av väckta motioner om rätt att vid taxering till skatt för inkomst göra avdrag för läkar- och sjukvårdskostnader;

bankoutslottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om kammarkansliernas rationalisering eller upprättande av en gemensam upplysningscentral i riksdagen;

nr 21, i anledning av väckt motion om installering av en högtalaranläggning i första kammarens plenisal; och

nr 22, i anledning av väckt motion om pension åt riksdagsstenografen E. G. T. Torbiörns änka och barn;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303), dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om yrkesskadeförsäkring m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om krigsförsäkring för sjömän m. fl., m. m.;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning i anledning av kropps-

skada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civiltjänstförsvaret;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av väckta motioner om inrättande av en stiftsadjunktur för sjömansvård i Stockholms stift; och

nr 23, i anledning av väckta motioner angående dels upphävande av lagen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, dels viss ändring i lagen om uppsikt å jordbruk och upphävande av lagen om kronans förköpsrätt m. m., dels översyn av sistnämnda lag, dels ock viss ändring av samma lag;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner;

nr 19, med anledning av väckta motioner angående förskott ur anslaget till bidrag till jordbrukets rationalisering eller ur jordfonden till byggande av en fiskehamn vid Hallshuks fiskeläge;

nr 20, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av vissa stödlån; och

nr 21, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av kommunskogslånefonden; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 18, över motion om viss ändring i stadgan angående hotell- och pensionsrörelse; och

nr 19, över motion om upprättande av förteckningar över sådana arbets- och tjänsteuppgifter inom statliga verk och inrättningar, som lämpligen kan anförtros åt partiellt arbetsföra personer.

§ 6.

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner:

nr 690 av herr *Svensson* i Stenkyrka m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.; och

nr 691 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Carlsson* i Tibro, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bankoutskottet:

nr 187, i anledning av väckta motioner om åtgärder för Tornedalens och Överkalixbygdens försörjning medelst där befintliga naturtillgångar och tillgänglig arbetskraft; och

nr 188, i anledning av väckta motioner om utredning i syfte att främja näringslivet och befolkningsutvecklingen å landsbygden i Bohuslän; samt

från sammansatta tredje lag- och jordbruksutskottet, nr 191, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skydd för Smålands Tabergs naturvärden, dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 14.05.

In fidem
Gunnar Brith.

Tisdagen den 27 april.

Kl. 16.00.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr andre vice talmanen.

§ 1.

Svar på fråga ang. åtgärder mot narkotikamissbruket.

Herr andre vice talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Rimmerfors har till chefen för justitiedepartementet riktat frågorna, om justitieministern anser att det nu aktualiserade narkotikamissbruket är av sådan karaktär och omfattning att det motiverar en ökad vaksamhet från samhällets sida och om justitieministern i så fall överväger möjligheten av att genom åtgärder inom lagstiftningens ram komma till rätta med problemet. Eftersom den nuvarande författningsregleringen rörande narkotika tillhör inrikesdepartementets verksamhetsområde, har det överenskommit att jag skall besvara dessa frågor.

Handeln med narkotika är föremål för reglering i internationella konventioner, och dessutom har de olika länderna sina egna nationella bestämmelser för att kontrollera användningen av dessa ämnen. Vår egen lagstiftning på området anses gå längre i restriktiv riktning än andra länders regleringar. I giftstadgan och den s. k. narkotikakungörelsen meddelas noggranna kontrollbestämmelser om import, export, tillverkning, innehav, förvaring och överlåtelse av narkotika. Narkotika får innehåas endast av licensierad importör eller tillverkare och på apotek. Från apotek får ämnena utlämnas endast mot

läkarrecept. Ett sådant får expedieras endast en gång och skall sedan förvaras på apoteket. Apoteken inspekteras årligen, och då granskas narkotikarecepten. Om det iakttas att en läkare i anmärkningsvärt hög grad utfärdat sådana recept rapporteras saken till medicinalstyrelsen, som kan inskrida mot läkaren genom att begränsa hans behörighet eller ta ifrån honom legitimationen. Denna reglering av försäljningen från apotek gäller även vissa ämnen som t. ex. fenedrin, vilka inte är narkotika i lagens mening men som har liknande verkningar. Även kontrollen över import och tillverkning av narkotika ligger hos medicinalstyrelsen. Denna myndighet får också meddelanden om alla beslag av olovligen innehavda narkotika och om alla fall då någon döms för förseelse mot bestämmelserna.

För att få klarlagt i vilken omfattning missbruk av narkotika förekommer har jag vänt mig till medicinalstyrelsen och polisen i Stockholm. Medicinalstyrelsen, som alltså har god kännedom om förhållandena, meddelar, att en undersökning som gjordes 1937—1940 visade, att antalet av läkare kända fall av narkotikamissbruk då var mycket ringa men att det är antagligt att antalet sedan dess kan ha ökat. Kriminalpolisintendenten i Stockholm anser att narkotikamissbruket i huvudstaden f. n. inte innebär något stort problem. Både från medicinalstyrelsens och polisens sida framhålles, att missbrukarna i allmänhet får medlen på legal väg från apotek mot recept. Ibland förekommer att recept förfalskas. Där emot anses smuggling inte förekomma i någon nämnvärd omfattning, och den illegala handeln tycks inte heller vara omfattande. Medicinalstyrelsen anser

Svar på fråga ang. åtgärder mot narkotikamissbruket.

emellertid att en ännu mera restriktiv hållning från läkarnas sida är påkallad, och styrelsen överväger att införa skärpta föreskrifter om utfärdande av narkotikarecept.

Kriminalpolisintendenten har i sitt yttrande påyrkat vissa skärpningar av straffen för olovlig befattning med narkotika och liknande ämnen för att ge polisen laglig möjlighet till mera effektivt ingripande mot den illegala handeln genom bl. a. gripande, husrannsakan och kroppsvisitation. Medicinalstyrelsen anser också att om skärpt lagstiftning skulle bli erforderlig, den bör gå ut på bl. a. strängare straff.

Den utredning, som jag nu i korthet har redogjort för, har givit mig intrycket att, även om allt icke är väl beställt, narkotikamissbruket just nu inte är något mera allvarligt problem i vårt land. Givetvis är det dock nödvändigt att man noggrant följer utvecklingen. Medicinalstyrelsen, som direkt eller indirekt handhar all kontroll över narkotika, synes ha goda möjligheter att bedöma läget och behovet av åtgärder. Som jag nämnde överväger styrelsen också att utfärda skärpta föreskrifter om receptgivningen. Beträffande den straffskärpning som förordats vill jag nämna, att 1946 års läkemedelsutredning enligt vad som meddelats mig överväger denna fråga. Sedan utredningens förslag lagts fram, vilket beräknas ske inom kort, får jag anledning att ta ställning till spørsmålet.

Härpå anförde

Herr RIMMERFORS (fp):

Herr talman! Jag ber först att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra mitt tack för svaret.

Det är med verklig tillfredsställelse jag börjar med att konstatera, att herr statsrådet tagit allvarligt på denna fråga och i flera avseenden förebådat positiva åtgärder. Jag anser problemet

vara allvarligt, även om missbruket av narkotika måhända inte ännu är av så stor omfattning. Ingen skulle bli gladare än jag själv, om denna förmodan verkligen visat sig riktig. Allvaret i en angelägenhet av detta slag beror dock inte alltid på omfattningen av en skada eller frekvensen av den trafik som pågår. Vi vet ju hur angelägna vi är när det gäller farliga epidemier, t. o. m. om det bara är fråga om kreatur, att stoppa smittan på ett tidigt stadium. Vi nöjer oss inte med att konstatera, att exempelvis mul- och klövsjukan hittills krävt bara så och så många tusen offer och att man sålunda inte kan tala om någon fara för landet; nej, vi spärrar länsgränserna och vidtar kraftåtgärder redan efter de första fallen.

Jag är väl medveten om, herr statsråd, att jag här talar om ojämförbara värden, men ingen av oss tvekar väl om vilka värden som är störst. Jag har bara med jämförelsen velat säga, att det inte är skadans omfattning, som är avgörande för behovet av vaksamhet, utan själva tendensen.

Utomlands är ju, som också herr statsrådet påpekade, narkotikamissbruket av en helt annan storleksordning än hos oss. Men med de nuvarande livliga förbindelserna med utlandet och den internationella narkotikahandelns behov av att skapa nya marknader skulle det väl närmast vara underligt om inte trycket ökades också på vårt land. Det är inte minst därför jag velat rikta uppmärksamheten på detta problem.

Den händelse, som denna gång aktualiserade saken, var vissa företeelser inom en viss yrkeskår, där några kårmedlemmar fått både lasten och själva giftet från utlandet. Jag vill i det sammanhanget med all tydlighet klargöra, att jag med denna riksdagsfråga inte velat sätta jazzmusikerna i skottgluggen. Svenska musikerförbundet självt har på ett både effektivt och hedersamt sätt tagit itu med den grupp inom kåren, som fallit offer för narkotikamiss-

Svar på fråga ang. åtgärder mot narkotikamissbruket.

bruket. Det är dock inte bara detta enstaka missförhållande som gör ökad vaksamhet nödvändig. Det är själva tendensen till ökad njutningslystnad, flykten till ruset — i detta fall ett alldeles speciellt förrädiskt och nedbrytande giftrus — som är det allvarliga.

Då kan man fråga sig: Är narkotikamissbruket i tilltagande här i Sverige? Inom socialvården, speciellt barna- och ungdomsvården, lutar man åt den uppfattningen, i varje fall vad gäller våra storstäder.

Förhållandet kan sammanhänga med den ökade penningtillgången, men ännu mer torde det ha att göra med en falsk idealbildning — man gör som idolerna gör — eller med livströtthet och disharmoni; allt det där som Hjalmar Söderberg en gång kallade »själens obotliga ensamhet». Dit hör naturligtvis också de mera oroande och uttalade formerna av sömnedelsmissbruk och annat tablettmissbruk, som herr statsrådet här var inne på. Envar vet att detta är en alltför allmän och alltmer oroande tendens, ett verkligt hot mot folkhälsan. Men med narkotikamissbruk menar vi kanske ändå i detta sammanhang något ännu allvarligare.

Både läkarna och narkotikaslävarna själva torde vara överens om att riskerna härvidlag är vida större än vid alkoholmissbruk, även om detta också är tillräckligt allvarligt. Med en viss travestering av ett gammalt ord skulle man kanske kunna tala om svenska folkets urgamla rätt att sig självt förstöra. Ja, nog skall vi slåss för rätt och frihet, men inom de här väggarna är vi överens om att det skall vara vissa gränser också för förstörelsen. Att sedan vissa kretsar inte vill se farorna får stå för deras egen räkning.

Det förvånade mig något att tidningen Medborgaren, högerns officiella organ, just i denna fråga viftat bort det hela med några överlägsna ord om »en relativt nykommen folktoppartiriksdaysman, som vid detta laget torde ha lärt

att man skall ta kvällstidningssensationerna med stor försiktighet». Så refereras hur narkotikaskandalen broderats ut i de pigga bladen med påföljd att — som det heter — »herr Rimmerfors genast lopp åstad med en interpellation till justitieministern, om samhället behövde öka sin skyddsvakt och om nya lagar behövde stiftas» etc. Man slutar med att säga att riksdagsförhandlingarna är alltför hårt ansträngda så här års för att tillåta överflödiga debatter.

Den där varnande gesten av högerpekfingret får ju tas för vad den är värd, men nog förvånar det mig att någon över huvud taget vill beteckna en debatt om en allvarlig folkmoralisk och socialmedicinsk fråga som överflödig. Jag har heller inte sprungit åstad därför att jag blev upprörd över vad några aftontidningar skrivit utan helt enkelt därför att jag har första handserfarenheter av dessa olyckliga människors öde. Den som de senaste tio åren sysslat med socialt arbete i Stockholm och vid otaliga samtal fått del även av narkotikaoffrens erfarenheter har rätt att ge uttryck för denna sin oro. Det är inte mer än en halvtimme sedan jag skildes från ett av dem, en man som i många år slitit med sitt narkotikamissbruk och som har så lätt att få vad han därvidlag behöver, att han också i dag lade framför mig på bordet nyinköpta gifter, denna gång från Spanien.

Dessutom bör det sägas här, att det allvarligaste som skrivits i denna fråga inte stått i någon av kvällstidningarna utan i en ledande artikel i tidningen Musikern, skriven av ingen mindre än Svenska musikerförbundets ordförande. Där heter det bl. a. om narkotikamissbruket bland vissa yngre musiker i Sverige: »Farorna är så stora och så allvarliga att språkets kraftigaste uttryck är på sin plats. — Så länge detta existerade endast i USA kunde vi väl beklaga utvecklingen, men det var inget

Svar på fråga ang. åtgärder mot narkotikamissbruket.

personligt problem för oss. Men hur är det nu? Jo, tyvärr har smittan spridit sig även till vårt land. Ynglingar med fallenhet för musikeryrket ser i de amerikanska stjärnorna gudar, som de till varje pris vill efterlikna.»

Musikerförbundets ordförande erinrar sedan om de amerikanska marihuana-cigarretterna, att »det knappast finns något gift som är så lätt att vänja sig vid, att få begär efter, som marihuana. Sedan blir det, för den som har börjat, ett rent helvete för att kunna anskaffa den åtråvärda stimulan- sen». »Med allra största sannolikhet torde kunna sägas», fortsätter förbunds- ordföranden, »att sådana cigarretter icke tillverkas i Sverige, utan smugglas in och tillhandahålles av individer så samvetslösa, att jag skulle önska att veta vilka de var och ha deras fotografi för att här med varning sätta ut dem till offentligt beskådande.»

Jag kan i detta sammanhang nämna, herr talman, att jag i går kväll på Centralen frågade några ur dessa kretsar om de kunde skaffa amerikanska marihuana-cigarretter, och de svarade, sedan de nogsamnt hade förvissat sig om att de inte var bevakade, att det inte var någon svårighet.

På en punkt vill jag alldeles särskilt understryka behovet av effektivare åtgärder, och jag är glad att i det fallet vara förekommen av herr statsrådet. Det gäller möjligheten för polisen att ingripa på ett tidigare stadium än nu. Det skall villigt erkännas, att svårigheterna att komma åt dessa ungdoms- världens marodörer är stora, inte minst med tanke på de små kvantiteter det här rör sig om. Men även om polisen har kännedom om handeln med narkotika, är den förhindrad att göra husrannsakan eller företaga kroppsvisitation då sådant ingripande enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken kan ske endast då man har anledning misstänka brott, varå frihetsstraff kan följa. För olovlig handel med narkotika stadgas ju i re-

gel endast dagsböter enligt en kunglig kungörelse av år 1933, kompletterad år 1937. Det heter visserligen där i en paragraf: »Äro omständigheterna försvårande, må till fängelse dömas.» Detta kan man emellertid inte veta förrän anhållandet skett, och dessförinnan har man alltså ingen rätt att göra husundersökning. Och vad betyder eventuella dagsböter för en narkotikaförmedlare? Böterna kalkyleras in i priset och slås ut i konsumentledet; så enkel är den saken.

Jag är tacksam, herr talman, för de försäkringar, som herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet har lämnat beträffande ökad vaksamhet från myndigheternas sida, och likaså för de antydningar, som här gjorts om att frågan kommer att tas upp till ny prövning i samband med behandlingen av 1946 års läkemedelsutredning.

Jag vill till sist försäkra, att jag inte har något som helst behov av att göra denna fråga större än den är. Jag vet att det finns andra frågor av stort andligt allvar och djup social innebörd, som vi också måste försöka komma till rätta med. Men å andra sidan kan man inte stillatigande åse, hur en ny våg av förförelse sköljer in över våra kuster. Det är ett faktum att så sker, trots att kriminalpolisintendenten i sitt yttrande har sagt, att smuggling och illegal handel knappast förekommer, i varje fall inte i någon större utsträckning. Detta må nu vara sant. I större utsträckning förekommer det säkert inte, men det förekommer dock.

En man ur de här berörda leden, som jag talade med i dag, sade att han på en gång erbjöds att få köpa 5 000 tabletter. Partiet hade medförts på en flygresa mellan Frankrike och Sverige. Han hade den uppfattningen, att det mesta som kommer in, även av de amerikanska varorna, smugglas via Frankrike till Bromma. I övrigt kommer det med båtarna till Göteborg och Malmö.

Det är för oss alla i denna kammare

Svar på fråga ang. visning av civilförsvarets nya huvudcentral i Södertälje. — Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

angeläget att medverka till all tänkbar sanering av vår ungdomsvärld, och även om inte allt kan vinnas genom lagstiftning, utan det mesta är en fråga om moraliskt ansvar och stärkande av de inre grundvalarna hos vårt folk, så är även detta en sak som är värd uppmärksamhet.

Jag ber, herr talman, att än en gång få tacka för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2.

Svar på fråga ang. visning av civilförsvarets nya huvudcentral i Södertälje.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND, som yttrade:

Herr talman! Herr Blidfors har frågat mig om jag uppmärksammat, att i Stockholms-Journalisternas Rundtur 1954 ingår en kupong, som berättigar till visning av civilförsvarets nya huvudcentral i Södertälje, samt om jag anser en dylik visning lämplig och har för avsikt att vidtaga några åtgärder i anledning av den sålunda tillämnade visningen.

Med anledning härav får jag meddela, att tillstånd till ifrågavarande visning ej har lämnats. Då den lokala ledningen för Rundturen i februari i år förfrågade sig härom, meddelade fastmera civilförsvarsdirektören i Stockholms län efter samråd med vederbörande i civilförsvarsstyrelsen, att någon visning ej kunde komma i fråga. Biljetterna hade emellertid då på rundtursledningens eget beväg redan tryckts. I lokalpressen har redan meddelats, att visningen, som skulle äga rum den 23 maj, är inställd.

Jag delar civilförsvarsmyndigheternas mening i detta ärende.

Vidare anförde

Herr BLIDFORS (s):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra mitt tack för det snabba svaret. Jag vill endast tillägga, att jag är fullt tillfredsställd med svarets innehåll.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3.

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

Herr statsrådet HJALMAR NILSON erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I en med andra kammarens tillstånd väckt interpellation har herr Utbult ställt följande frågor till mig:

1. Har statsrådet observerat den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område?

2. Om så är fallet, tänker statsrådet företaga några åtgärder för att ändra inkomstutvecklingen i fisket, så att densamma bättre överensstämmer med den av riksdagen godkända målsättningen för fiskarbefolkningens levnadsstandard, och är statsrådet i så fall beredd att i årets proposition om prisregleringen för fisk ge direktiv, avsedda att ändra den här påtalade ogynnsamma inkomstutvecklingen inom fisket?

Till svar härpå får jag anföra följande.

Vad först angår *inkomstutvecklingen för fiskarna* har interpellanten åberopat vissa siffror ur statistiska centralbyråns årliga självdeklarationsundersökningar. Jag har låtit fackmässigt granska vad interpellanten därvid anfört. Granskningen har gett följande resultat.

Interpellanten har jämfört medianinkomsten för åren 1948 och 1951 för de i undersökningarna ingående fiskarna i norra Halland samt Göteborgs och Bo-

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

hus län med motsvarande inkomst för jordbrukarna i samma område. Jämförelsen ger vid handen, att fiskarnas inkomst sjunkit, medan jordbrukarnas sligit.

En närmare undersökning visar emellertid, att jämförelsen icke ger en riktig bild av läget.

Först och främst är det givetvis av synnerlig betydelse vilka år man väljer för jämförelsen. År 1948 var ett toppår för fisket före rekordåret 1952. Jag kan sålunda nämna, att den av västkustfiskarna år 1951 ilandförda fångsten understeg fångsten under år 1948 med cirka 11,5 miljoner kilogram. Värdet av fångsten uppgick år 1948 till 75,9 miljoner kronor och år 1951 till endast 68,3 miljoner kronor. Tar man dessutom hänsyn till den kostnadsstegring å fiskets förnödenheter, som inträffade under år 1951, är det klart att 1951 måste anses som ett dåligt år för fisket. Om man i stället jämför året 1948 med åren 1952 och 1953, blir bilden en helt annan. Under de båda sistnämnda åren steg nämligen västkustfiskarnas fångstvärde till cirka 80 miljoner kronor och överträffade sålunda inte obetydligt 1948 års siffra.

Vidare må framhållas, att interpellantens jämförelse mellan fiskarnas och jordbrukarnas inkomster inskränker sig till att avse förhållandena i norra Halland samt Göteborgs och Bohus län. Det är klart, att dessa båda distrikt är av särskild betydelse, när det gäller fisket. Emellertid kan man inte bortse från att det finns ytterligare sju distrikt. Undersöker man inkomstförhållandena i samtliga nio distrikt, visar det sig att inkomsten för fiskarna sjunkit i ytterligare endast ett distrikt. Samtliga övriga sex distrikt uppvisar en *högre* medianinkomst för fiskarna år 1951 än år 1948.

Vid granskningen av interpellantens framställning har vidare anmärkts, att sådana brister vidlåder det åberopade deklarationsmaterialet, att detta ej är

användbart, när det gäller att bilda sig en uppfattning om västkustfiskarnas absoluta inkomst. Statistiska centralbyrån har för avsikt att söka avhjälpa dessa brister vid de undersökningar, som framdeles kommer att göras. Jag vill dock nämna, att redan nu vissa specialundersökningar företages i fråga om båtlagsfisket på västkusten.

Även bortsett från de nu nämnda bristerna har interpellanten i detta sammanhang ur deklarationsmaterialet åberopat siffror, som icke ger en rättvisande bild av förhållandena. Att bestämma medelinkomsten för fiskare och jordbrukare på västkusten med angivande av enbart mediantal är olämpligt redan av den anledningen, att inkomstfördelningen för i deklarationsundersökningen ingående västkustfiskare ej överensstämmer med inkomstfördelningen för jordbrukare på västkusten. Enligt de av interpellanten åberopade mediantalen för fiskare och jordbrukare, 4 792 respektive 5 685 kronor, har fiskarens inkomst år 1951 legat 900 kronor under jordbrukarens. Jämför man i stället inkomsterna på basis av samma material i vad avser den s. k. övre kvartilen, d. v. s. det inkomstbelopp, över vilket en fjärdedel av inkomsttagarna ligger, finner man, att ett i förhållande till jordbrukarna på västkusten relativt stort antal västkustfiskare har ganska betydande inkomster. Den övre kvartilen utgjorde sålunda år 1951 för fiskarna i norra Halland samt Göteborgs och Bohus län 7 827 kronor mot 7 579 kronor för jordbrukarna, d. v. s. cirka 250 kronor högre inkomst för fiskaren än för jordbrukaren. Med hänsyn till den olikartade inkomstfördelningen hade det — enligt vad som framhålles från sakkunnigt statistiskt håll — varit lämpligare att i förevarande fall även ange medelinkomsten, uttryckt som medeltal av summan taxerad nettointäkt. En sålunda beräknad medelinkomst uppgick år 1951 till 6 001 kronor för fiskaren i norra Hal-

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

land samt Göteborgs och Bohus län mot 6 250 kronor för jordbrukaren med en åkerareal mellan 2 och 30 hektar.

Statistiska centralbyrån har för åren 1943—1951 utfört specialundersökningar av *samtliga* självdeklarationer, som avgivits av yrkesfiskare i kommunerna Öckerö, Styrso, Smögen, Tjärnö och Tanum i Göteborgs och Bohus län. Antalet härvid bearbetade självdeklarationer för år 1951 uppgår till 2 105. Detta material avser havsfisket i egentlig mening, d. v. s. fiske, bedrivet av båtlag med samfällad inkomst- och kostnadsredovisning för hela båtlaget. Medelinkomsten, d. v. s. det vägda medeltalet av nettointäkten för ifrågavarande båtlagsfiskare, uppgick år 1951 till 7 454 kronor. Huruvida genomsnittsinkomsten för ifrågavarande 2 105 yrkesfiskare är representativ för allt båtlagsfiske på västkusten kan icke med säkerhet bedömas. Ifrågavarande deklarationsmaterial anses emellertid vara mera relevant för de av interpellanten åberopade sammanhangen än det material, varifrån mediantalen är hämtade.

De siffror, som sålunda framkommit vid den granskning, jag låtit vidtaga, ger vid handen, att inkomstutvecklingen på fiskets område icke varit så dålig, som interpellanten velat göra gällande. Härmed vill jag dock icke ha sagt att inkomstläget är tillfredsställande bland våra fiskare.

Därmed kommer jag in på interpellantens andra fråga, nämligen om jag tänker att företaga några åtgärder för att ändra inkomstutvecklingen. Bortsett från att jag — såsom framgår av det anförda — icke är enig med interpellanten om vart inkomstutvecklingen pekar, vill jag erinra om att målsättningen i fråga om fiskarnas levnadsstandard — såsom framgår av vad föredragande departementschefen uttalade i propositionen nr 48/1948 — icke hör ses isolerad från de i propositionen angivna allmänna riktlinjerna för den framtida fiskepolitiken. Ett förverkligande av

målsättningen förutsättes sålunda icke skola ske enbart med stöd av de prisreglerande åtgärderna, utan direktiven innebär även att fiskarna själva skall medverka till målsättningens förverkligande genom en omfattande rationalisering inom fisket. I detta sammanhang får man ej heller bortse från att målsättningen är avsedd att förverkligas på lång sikt.

Sedan ifrågavarande målsättning och allmänna riktlinjer för fiskepolitiken samt grunderna för prisregleringssystemet godkänts, har förhållandena inom fiskerinäringen undergått betydelsefulla förändringar, framför allt bestående däri, att fisket utvecklats till en exportnäring i högre grad än man tidigare räknat med. Härigenom har det svenska fisket för sin ekonomi blivit mer beroende av exporten av fisk och fiskprodukter. Medan för femårsperioden 1935/39 exporten uppgick till i genomsnitt 41,2 miljoner kilogram per år har under 1952 och 1953 exportkvantiteten ökat till ungefär det dubbla eller 85,8 respektive 79,3 miljoner kilogram. Värdemässigt har exporten ökat till det fyrdubbla eller från 12,2 till 55,4 respektive 48,5 miljoner kronor. Exporten av fisk och fiskprodukter uppgick i runda tal till 14 miljoner kilogram år 1945, 50 miljoner kilogram år 1946, 30 miljoner kilogram år 1947, 62 miljoner kilogram år 1948, 67 miljoner kilogram år 1949, 63 miljoner kilogram år 1950 och 72 miljoner kilogram år 1951. Bakom denna exportutveckling ligger en mycket stark expansion av det svenska fisket efter kriget. Havsfiskets totala avkastning har sålunda stigit med 65 å 70 procent jämfört med åren 1935/39 eller från cirka 120 miljoner kilogram till omkring 200 miljoner kilogram. Värdemässigt har avkastningen stigit från cirka 30 miljoner kronor under förkrigstiden till 122 och 126 miljoner kronor år 1952 respektive år 1953. Att så stor del av fångstökningen blivit föremål för export torde bland annat bero

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

på att den totala fiskkonsumtionen inom landet i stort sett varit konstant. Observeras bör i detta sammanhang, att det totala antalet yrkesfiskare i landet mellan åren 1935/39 och 1952 minskat något eller från 13 647 till 12 844. Minskningen hänförs sig till ost- och sydkusten, medan på västkusten antalet yrkesfiskare ökat något.

Jag torde vidare i detta sammanhang få i korthet erinra om innebörden av den statliga prisregleringen på fisk. På väst- och sydkusten innebär prisregleringen, att statens jordbruksnämnd i samråd med statens priskontrollnämnd och efter överläggningar med fiskarorganisationerna fastställer minimipriser på de viktigaste fiskslagen och därigenom möjliggör för fiskarna att utfå lägst dessa priser för den fisk, som säljes i färskmarknaden m. m. Den fisk, för vilken det fastställda minimipriset icke kan utfås, betecknas som överskottsfisk samt övertages och nyttiggöres av vederbörande regleringsförening, på västkusten föreningen Västskustfisk och på sydkusten föreningen Sydkustfisk. För överskottsfisk utbetalas till fiskarna s. k. garantipriser, vilka fastställs av regleringsföreningen. Till finansieringen av garantipriserna erhåller regleringsföreningarna av jordbruksnämnden vissa statliga bidrag, s. k. pristillägg. Dessa bekostas av prisregleringsavgifter på såväl svenskfångad som importerad fisk. Prisregleringen på strömming är så utformad, att jordbruksnämnden på överskottsströmming utbetalar vissa statliga bidrag, s. k. pristjämningsbidrag. Utanför prisregleringen faller den alldeles övervägande delen av denna produktion, nämligen den strömming, som avsättes på färskmarknaden inom landet. Härvidlag gäller, att föreningen Ostskustfisk medgivits rätt att fastställa partinoteringarna på färsk och frusen strömming. Vidare äger de auktoriserade producentföreningarna rätt att envar inom sitt område bestämma en högre partinotering

än den av föreningen Ostskustfisk fastställda.

Interpellanten synes icke göra någon anmärkning mot den sida av prisregleringsverksamheten, som innefattar avvägningen från myndigheternas sida av minimipriserna på fisk. Dessa priser skall enligt gällande direktiv fastställas så, att de medverkar till att ge fiskarna en skälig inkomst. Kritiken synes riktas mot att jordbruksnämnden av uppburna prisregleringsavgifter reserverat visst belopp och därigenom ej möjliggjort den höjning av garantipriserna på överskottsfisk, som anses skälig mot bakgrunden av den ogynnsamma inkomstutvecklingen. Man får emellertid inte glömma bort, att garantiprisets huvudsyfte enligt gällande direktiv endast är att tjäna som säkerhet mot ekonomiska förluster, d. v. s. garantipriset skall medge täckning för de rörliga kostnaderna vid en fiskeres. Det torde emellertid vara ostridigt, att de faktiska garantipriserna på fisk icke endast täcker de rörliga kostnaderna vid en fiskeres utan ligger väsentligt över dessa. Som exempel härpå kan anföras, att enligt av Svenska västkustfiskarnas centralförbund företagna preliminära kostnadsundersökningar de rörliga kostnaderna vid makrill- och fladensillfisket för år 1952 utgjorde cirka 13 öre per kilogram, medan garantipriserna nämnda år var 40 respektive 38 öre per kilogram.

Vid årsskiftet 1953/54 förelåg en behållning på prisregleringsverksamheten av omkring 6 miljoner kronor. Att behållningen under senare år ökat sammanhänger bland annat med att avsättningsförhållandena i fråga om exporten av fisk varit relativt gynnsamma. Därvid bör dock beaktas, att en betydande del av exporten sker till Östtyskland. Av den totala exporten åren 1952 och 1953, exklusive direktlandningarna, uppgick sålunda exporten till Östtyskland kvantitetsmässigt till drygt 60 procent och värdemässigt till cirka 48 re-

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

spektive 45 procent. I skrivelse den 2 februari 1954 med förslag till regleringar på fiskets område under budgetåret 1954/55 har jordbruksnämnden understrukit, att behållningen på prisregleringsverksamheten torde få anses utgöra en nödvändig säkerhet för att bestrida de utgifter av kanske ännu större storleksordning, som kan bli erforderliga i händelse av tillstötande svårigheter med avsättningen av fisk eller för att täcka förluster på kreditförsäljningar. Jag delar denna uppfattning och har givit uttryck därför i årets proposition angående den fortsatta prisregleringen på fiskets område.

Jag vill slutligen framhålla, att jag redan förra året anmälde min avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att ompröva riktlinjerna för prisregleringen på fiskets område. Sedan vissa förundersökningar i frågan slutförts, har denna utredning tillsatts och torde komma att inom kort börja sitt arbete. Så snart resultatet av utredningen föreligger, ämnar jag till behandling upptaga hela det komplex av frågor, som har samband därmed. Inkomstutvecklingen kommer givetvis därvid att uppmärksammas.

I detta sammanhang vill jag också framhålla, att man inom jordbruksdepartementet är sysselsatt med att sammanställa material för en planerad undersökning rörande lönsamheten av östersjöfisket.

Med dessa ord, herr talman, anser jag mig ha redogjort för min ståndpunkt i de hänseenden, som avses med interpellationen.

Härefter anförde:

Herr **UTBULT** (fp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet Hjalmar Nilson få framföra mitt tack för det lämnade svaret. Det har låtit vänta på sig och innehåller knappast något direkt svar på mina frågor. Däremot verkar det som om herr stats-

rådet vore kritiskt inställd till vissa av de uppgifter, som jag lämnat i interpellationen.

Herr statsrådet säger sålunda, att han låtit fackmässigt granska vad jag anfört ur statistiska centralbyråns årliga självdeklarationsundersökningar och att den jämförelse jag gjort mellan åren 1948 och 1951 icke ger en riktig bild av läget. Vidare säger herr statsrådet, att det först och främst är av synnerlig betydelse vilka år man väljer för jämförelsen och att om jag i stället för år 1951 hade valt år 1952 eller år 1953 hade bilden blivit en helt annan.

Härtill måste jag svara, att det ännu i dag icke föreligger någon deklara- tionsundersökning av statistiska centralbyrån för senare år än 1951. Jag har använt senast tillgängliga siffror, och icke heller herr statsrådet har kunnat framlägga några dylika för 1952 eller 1953. Från fiskeristatistiken känner vi visserligen till, att för västkustfisket fångstvärdet stigit från 75,9 miljoner kronor 1948 till 80,8 miljoner 1952, men herr statsrådet talar själv i sitt svar om den kostnadsstegring på fiskets förnödenheter, som inträffade under 1951. Denna stegring måste alltså bäras av 1952 års fiske, och i vilken utsträckning höjningen av fångstvärdet med icke fullt 5 miljoner kronor från 1948 till 1952 räckte till för att täcka de höjda kostnaderna eller gav någon inkomstökning till fiskaren, det får vi se när statistiska centralbyrån blir klar med sin undersökning för 1952.

Naturligtvis har herr statsrådet rätt i att fisket är så beskaffat, att lönsamheten varierar från år till år. Det är ju också därför som vi från fiskarnas sida önskat, att statens jordbruksnämnd skulle visa sig litet generösare med tilldelning av pristillägg till våra prisregleringsföreningar under ett dåligt år, så att dessa föreningar skulle kunna till någon del upphjälpa det dåliga resultatet av fisket. Medel för en dylik ökning av pristilläggen har ju inte sak-

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

nats, och en anledning till min interpellation var just den fondering av inflytande prisregleringsavgifter, som statens jordbruksnämnd bedriver även under sådana perioder då lönsamheten hos fisket är dålig.

I min interpellation har jag som nämnt använt siffror som är direkt tagna från de årliga självdeklarationsundersökningar, vilka utföres av statistiska centralbyrån och som tidigare utfördes av statens jordbruksnämnd respektive statens livsmedelskommission. Nu säger herr statsrådet, att det vid en granskning av min framställning anmärkts, att sådana brister vidlåder det åberopade deklarationsmaterialet, att detta icke är användbart när det gäller att bilda sig en uppfattning om västkustfiskarnas absoluta inkomst. Härtill måste jag framhålla, att när under kriget och de första efterkrigsåren undersökningarna visade, att fiskarens inkomst befann sig i stigande, hörde vi aldrig av någon dylik kritik mot undersökningarna, utan dessa användes av myndigheterna i olika sammanhang för att illustrera hur mycket bättre fiskaren hade fått det. Då dessa undersökningar nu sedan några år tillbaka visar en försämring av fiskets lönsamhet, framför allt i förhållande till jordbruket, är det knappast någon gräns för den kritik man riktar mot undersökningarna. Men varför fortsätter myndigheterna att år efter år verkställa dessa deklarationsundersökningar för fisket och jordbruket, om de nu är så missvisande?

Jag kan inte underlåta att här nämna, att ett par veckor efter det att jag framställde min interpellation, närmare bestämt den 26 januari 1954, fick herr statsrådet mottaga ett delbetänkande från 1951 års fiskhandelsutredning, undertecknat av utredningens ordförande, vilken är vice ordförande i statens jordbruksnämnd, en byråchef i kungl. fiskeristyrelsen och en byråchef i statens priskontrollnämnd. I detta betänkande har man mycket väl ansett sig

kunna använda självdeklarationsundersökningarna. Det heter nämligen på s. 27 i betänkandet: »Utredningen är icke okunnig om den kritik, som i olika sammanhang riktats mot deklarationsundersökningarna. Användes emellertid dessa undersökningar för jämförelser mellan närliggande år, bortfaller en av de viktigaste invändningarna.» Utredningen använder själv materialet dels för att visa fiskarnas deklarerade inkomster åren 1948 och 1951, alltså just de år jag jämfört i min interpellation, dels för att för år 1951 jämföra yrkesfiskarnas och jordbrukarnas taxerade inkomster. I sistnämnda fall använder utredningen just de mediantal, dock med tillägg av kvartilerna, som herr statsrådet kritiserat i min interpellation. Utredningen säger rent av på s. 30 att median- och kvartiltalerna »torde ge en något mera adekvat bild av inkomstförhållandena än de förut redovisade aritmetiska medeltalen».

Herr statsrådet framhåller, att min jämförelse mellan fiskarnas och jordbrukarnas inkomster inskränker sig till att avse förhållandena i norra Halland samt Göteborgs och Bohus län. Det är riktigt att jag i första hand uppehåller mig vid det viktigaste fiskedistriktet, vilket samtidigt är det distrikt som enligt undersökningen 1951 visar största inkomsten för fiskaren och den lägsta inkomsten för jordbrukaren. Fiskets relativa lönsamhet är sålunda väsentligt sämre inom övriga distrikt. Jag framhöll redan i min interpellation att om vi för år 1951 jämför antingen det bästa jordbruksdistriktet med det bästa fiskedistriktet eller det sämsta jordbruksdistriktet med det sämsta fiskedistriktet, så finner vi i båda fallen att jordbrukarens inkomst ligger 70—80 procent över fiskarens. När jag därför i min interpellation i första hand höll mig till västkusten gällde det alltså det distrikt, som visar den relativt bästa lönsamheten för fisket.

Eftersom herr statsrådet emellertid

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

säger, att man icke kan bortse från att det finns ytterligare sju (i verkligheten åtta) distrikt, skall jag gärna stå till tjänst med att nämna jordbrukarnas och fiskarnas inkomster i dessa distrikt under åren 1948 och 1951. Jag måste då konstatera, att år 1948 yrkesfiskarens inkomst endast i ett av de nio distrikten, nämligen på västkusten, låg över jordbrukarens. År 1951 hade fiskarens inkomst också i detta distrikt sjunkit under jordbrukarens och fiskarnas inkomster var då i samtliga nio distrikt lägre än jordbrukarnas. Ytterligare måste jag konstatera, att klyftan mellan jordbrukarens och fiskarens inkomst under tiden 1948—1951 har minskat endast i ett av de nio distrikten, nämligen det relativt lilla som omfattar Gotland och Öland. Inom samtliga åtta distrikt har mellan dessa år denna inkomstklyfta väsentligt ökat. Sålunda har från 1948 till 1951 inkomstklyftan mellan jordbrukare och fiskare för distrikt nr 1 mer än fördubblats från 1 200 till 2 700 kronor till fiskarens nackdel, för distrikt nr 2 från 1 900 till 3 000 kronor, för distrikt nr 3 från 1 500 kronor till 2 900 kronor, för distrikt nr 5 från 1 000 till 3 400 kronor, för distrikt nr 6 från 3 900 till 5 000 kronor, för distrikt nr 7 från ett överskott för fiskaren på 1 400 kronor till ett underskott på 900 kronor, för distrikt nr 8 från 1 900 till 3 300 kronor och slutligen för distrikt nr 9 från 1 500 till 2 800 kronor.

Statsrådet säger i svaret bl. a.: »De siffror, som sålunda framkommit vid den granskning jag låtit vidtaga, ger vid handen att inkomstutvecklingen på fiskets område icke varit så dålig som interpellanten velat göra gällande.»

Den mening, som herr statsrådet här vill tillskriva mig, återfinnes icke i min interpellation. Vad jag har pekat på är den ogynnsamma inkomstutvecklingen för fiskarna i jämförelse med en annan producentgrupp, nämligen jordbrukarna, och de siffror jag nyss nämnde om skillnaden mellan fiskarnas och jord-

brukarnas deklarerade inkomster kan herr statsrådet icke på något sätt jäva, alldenstund uppgifterna bygger på samma material och samma beräkningsgrunder för båda grupperna. Skillnaden är bara den, att då det gäller jordbrukarna har inte jordbruk över 30 hektar tagits med, medan någon liknande begränsning uppåt inte gjorts då det gäller fiskarna.

Jag vill till detta foga vad statsrådet säger i samma stycke, nämligen att han dock inte vill ha sagt att inkomstläget är tillfredsställande bland våra fiskare, och då är vi ganska ense vad beträffar själva kärnpunkten i min interpellation.

Kanske får jag upprepa att jag här endast använt direkt i statistiska centralbyråns undersökning angivna medeltal för jordbrukaren och fiskaren, och jag vill tillägga, att den förutnämnda 1951 års fiskhandelsutredning uttalat (s. 30), att »jordbrukarna på ost- och sydkusten har väsentligt högre inkomster än fiskarna inom samma område. På västkusten är skillnaden betydligt mindre. Härvid bör man lägga märke till, att jordbrukarna inom västkustområdet har lägre inkomster än övriga jordbrukare, men att fiskarna inom detta område i genomsnitt har de högsta inkomsterna i yrkeskåren. Jämföres fiskets och jordbrukets bästa (eller sämsta) distrikt med varandra, ligger jordbrukarens inkomst väsentligt högre.»

Herr statsrådet är också inne på frågan om direktiven för prisregleringen på fisk och framhåller bl. a., att fiskarna själva skall medverka till en skälig lönsamhet för näringen genom omfattande rationalisering inom fisket. Jag tror inte att någon vill påstå, att en dylik rationalisering borde äga rum i ännu snabbare takt än vad nu är fallet. Om vi låter treårsperioden 1936/38 representera förkrigstiden och jämför med senast tillgängliga fiskeristatistik avseende år 1952, finner vi att under denna tid antalet yrkesfiskare i

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

Sverige minskat med 7 procent och antalet binäringsfiskare med 21 procent. Samtidigt har emellertid fångstmängden ökat med icke mindre än 71 procent. För efterkrigstiden finner vi att från 1946 till 1952 antalet yrkesfiskare sjunkit med 17 procent och antalet binäringsfiskare med 12 procent, medan fångstmängden ökat med 27 procent. Denna produktionsökning återspeglar en rationalisering, som jag tror att vi inom fisket kan vara stolta över.

Herr statsrådet säger, att jag i min interpellation icke synes göra någon anmärkning mot avvägningen av minimipriserna på fisk. Härtill vill jag framhålla, att jag i interpellationen i första hand önskade påtala att jordbruksnämnden icke ställt till prisregleringsföreningarnas förfogande de medel som influtit i form av prisregleringsavgifter. Jag ansåg mig därför inte behöva beröra problemet om avvägningen av minimipriserna, men eftersom frågan förts på tal vill jag säga, att från fiskets sida måste utkämpas alltför många och hårda strider med jordbruksnämnden och priskontrollnämnden på detta område. Men det är naturligt att även om minimipriserna spelar en viktig roll för näringens lönsamhet, så är de garantipriser, som våra prisregleringsföreningar med stöd av pristilläggen kan lämna fiskarna, ännu mycket viktigare. Väst kustens prisregleringsförening, Väst kustfisk, måste under 1952 överta drygt 43 miljoner kilo fisk, för vilken kvantitet till fiskarna utbetalades 16,9 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp utgjorde de från statens jordbruksnämnd erhållna pristilläggen endast omkring 10 procent. För 1953 föreligger ännu icke boks slutet, men även för detta år kan beräknas att de utbetalda garantipriserna endast till ungefär 10 procent erhållits i form av pristillägg från jordbruksnämnden. Resten skapar föreningen genom sin verksamhet då den övertager, förädlar och försäljer ifrågavarande fisköverskott.

Nu säger herr statsrådet, att garantiprisets huvudsyfte endast är att tjäna som säkerhet mot ekonomiska förluster och att garantipriserna i verkligheten täcker icke endast de rörliga kostnaderna vid en fiskeresor utan ligger väsentligt över dessa. Som exempel nämner herr statsrådet, att de rörliga kostnaderna för makrill- och fladenfisket för 1952 skulle utgöra cirka 13 öre per kilo, medan garantipriserna nämnda år var 38—40 öre per kilo. Härtill vill jag endast framhålla, att de av statsrådet nämnda 13 örena avser endast fiskelagens utgifter i form av drivmedel, is, lådor och dylikt. Däremot ingår icke några kostnader för fiskredskap och för båt med motor. Hur man skulle kunna, såsom herr statsrådet säger, skydda fiskarna mot ekonomiska förluster genom ett garantipris, som inte täcker kostnaderna för redskap, motor och båt, förstår jag inte.

I slutet av svaret säger herr statsrådet, att kritiken synes riktad mot att jordbruksnämnden av uppburna prisregleringsavgifter fonderat vissa belopp och därigenom ej möjliggjort den höjning av garantipriserna på överskottsfisk, som ansetts skälig mot bakgrunden av den ogynnsamma inkomstutvecklingen. Denna herr statsrådets uppfattning är fullständigt riktig, ty om åtminstone större delen av de fonderade cirka 6 miljoner kronorna ställts till prisregleringsföreningarnas förfogande hade ju dessa haft möjligheter att garantera högre priser och därmed medverka till en bättre lönsamhet för fiskarna.

Herr statsrådet påminner slutligen om att jordbruksnämnden i en skrivelse, som avgavs några veckor efter min interpellation, har understrukt att behållningen får anses utgöra en nödvändig säkerhet för att bestrida de utlägg av kanske ännu större storleksordning, som kan bli erforderliga i händelse av tillstötande svårigheter vid avsättningen av fisk eller för att täcka

Svar på interpellation ang. den ogynnsamma inkomstutvecklingen på fiskets område.

förluster på kreditförsäljningar. Jag vill härtill endast säga, att jordbruksnämndens skrivelse på denna punkt tack vare påtryckningar från fiskarhåll erhållit en för prisregleringsföreningarna relativt tillfredsställande form. I den första skrivningen hade jordbruksnämnden en helt annan formulering.

Till sist erinrar herr statsrådet om att en i fjol bebådad utredning med uppdrag att ompröva riktlinjerna för prisregleringen på fiskets område numera tillsatts. Jag vill här anmärka, att denna utredning icke varit begärd från fiskets håll och att vi icke kan känna oss tillfredsställda med den sammansättning som utredningen erhållit. Där har nämligen icke placerats någon representant vare sig för kungl. fiskeristyrelsen eller för våra prisregleringsföreningar på västkusten och sydkusten. Från Svenska västkustfiskarnas centralförbund har vi vädjat till herr statsrådet att bereda plats i utredningen åtminstone för vår största prisregleringsförening, alltså Västkustfisk, men denna vädjan har så långt jag nu vet icke hör sammats. Allra sist säger herr statsrådet i svaret att man inom jordbruksdepartementet är sysselsatt med att sammanställa material för en planerad undersökning rörande lönsamheten av östersjöfisket. Detta kan inte annat än hälsas med tillfredsställelse, framför allt från den grupp av svenska fiskare som det närmast rör.

Herr statsrådet **HJALMAR NILSON:**

Herr talman! Jag vill bara påpeka, att de erinringar, som framförts i mitt interpellationssvar mot det material herr Utbult använt, bygger helt på ett skriftligt uttalande från statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån har sagt, att det av interpellanten använda deklaramaterialet visserligen är av sådan beskaffenhet, att det kan läggas till grund för jämförelser mellan olika år såvitt avser inkomstutvecklingen inom

fisket, men att om man däremot vill bilda sig en uppfattning om västkustfiskarnas absoluta inkomst denna del av materialet ej är användbart, eftersom brister vidlåder detsamma, inte minst i fråga om urvalet av de i undersökningen ingående yrkesfiskarna. Byrån tillägger, att den därför, vilket även framhållits i dess redogörelse för undersökningen av deklARATIONER avseende 1951 års inkomstförhållanden, har för avsikt att söka avhjälpa förekommande brister i materialet genom kommande undersökningar. Vidare har byrån gjort de uttalanden om grunderna för hur en utredning enligt byråns mening borde göras för att bli mera rättvisande, som jag har anfört i mitt interpellationssvar.

Jag är personligen inte så statistiskt kunnig, att jag kan ta upp en debatt med herr Utbult om vad som i detta avseende är det statistiskt riktiga. Jag har byggt mitt uttalande helt på vad statistiska centralbyrån anfört, och jag antar att man bör kunna tillerkänna vitsord åt vad byrån uttalat i ärendet.

Herr Utbult framhöll, att fiskarna inte är nöjda med sammansättningen av den utredning, som tillsatts för att undersöka fiskets lönsamhet i framtiden. Jag vill bara erinra om att utredningen består av sex ledamöter och en opartisk ordförande samt att tre av ledamöterna är hämtade från fiskarorganisationerna. Såvitt jag vet är det inte vanligt att intresseorganisationerna får majoritet i en statlig utredning.

Herr **UTBULT** (fp):

Herr talman! Allt vad jag har sagt i min interpellation och i dag bygger på uppgifter som jag har fått ifrån statistiska centralbyrån respektive jordbruksnämnden, och jag kan inte förstå hur statsrådet kunnat få andra uppgifter än jag.

När det gäller utredningen, skulle det väl ändå varit ganska naturligt att de som sysslar med prisregleringsfrågor, alltså prisregleringsföreningarna, skulle

Interpellation ang. en särskild sjömansskatt, m. m.

vara representerade i densamma. Jag skall själv vara med i utredningen men jag har icke varit med i styrelsen för prisregleringsföreningen på västkusten. Det riktiga hade varit att ha med någon representant för dessa föreningar, en person, som brukar syssla med och därför känner till dessa frågor bättre än de, som nu skall vara med i utredningen.

Herr statsrådet **HJALMAR NILSON**:

Herr talman! Såvitt jag har fattat vad som förekommit, så har statistiska centralbyrån icke sagt något om riktigheten i de uppgifter herr Utbult hämtat från utredningsmaterialet utan endast att man inte kan använda uppgifterna på det sätt herr Utbult har gjort, om man vill ha ett enligt byråns mening rättvisande resultat.

I fråga om utredningen kan det naturligtvis tänkas, att om det är ett starkt intresse för att få prisregleringsföreningarna representerade i kommittén, någon av ledamöterna i denna lämnar sin plats i kommittén varvid en representant för dessa kan utses i den avvägnings ställe.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet motionen nr 690 av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*; och

till bankoutskottet motionen nr 691 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Carlsson* i Tibro.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, sammansatta konstitutions- och första lagutskottets utlåtande nr 2, statsutskottets utlåtanden nr 11 samt 73 och 79—91, bevillningsutskottets betänkanden nr 31 och 32, bankoutskottets utlåtanden nr

20—22, andra lagutskottets utlåtanden nr 21—26, tredje lagutskottets utlåtanden nr 22 och 23, jordbruksutskottets utlåtanden nr 18—21 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 18 och 19.

§ 6.

Föredrogos den av herr *Lundberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern i anledning av vidtagna inskränkningar av rätten till jakt och fiske å Harpsunds domäner.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

På förslag av herr andre vice talmannen beslöt kammaren, att andra lagutskottets utlåtande nr 22 skulle å morgondagens föredragningslista uppföras närmast före bevillningsutskottets betänkande nr 31.

§ 8.

Interpellation ang. en särskild sjömansskatt, m. m.

Herr andre vice talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **KÖNIGSON** (fp), som yttrade:

Herr talman! I bevillningsutskottets utlåtande över Kungl. Maj:ts förslag till ny uppbördsförordning vid förra årets riksdag uttalade sig utskottet mycket positivt för införande av en särskild sjömansskatt i enlighet med sjömansskatteutredningens förslag, men samtidigt förklarade utskottet, att det i dagens läge ansåg, att man borde nöja sig med de partiella reformer, som föreslagits av departementschefen.

Efter detta skulle det kanske inte ha funnits anledning att återkomma till frågan redan vid innevarande års riksdag,

om inte en ny faktor tillkommit, som ytterligare aktualiserat frågan, nämligen den från nästa år obligatoriska sjukförsäkringen.

Ty ett av flera argument för en särskild sjömansskatt har ju varit, att sjöfolket borde kunna ställa krav på en något lägre skattebörda än övriga medborgare, då de inte på samma sätt kan utnyttja de sociala förmåner, som skatterna i allt större utsträckning finansierar, och om detta kan gälla skatterna, så måste det i ännu högre grad gälla avgifterna till den obligatoriska sjukförsäkringen. Redan nu är det nämligen så att sjöfolket i sjömanslagen ställts i särställning när det gäller rätt till sjukvård och sjukersättning, och det måste då för dem komma att verka både omotiverat och irriterande, att de på samma sätt som andra skall påläggas avgifter för den nya sjukförsäkringen.

Det synes mig därför nu finnas anledning till att man så snabbt som möjligt söker finna en mera tillfredsställande lösning på både skatte- och sociallagstiftning för sjöfolket. Att den berörda gruppen är liten kan inte få utgöra anledning till att den inte skall få sina berättigade intressen tillgodosedda, i all synnerhet som den ofta under onormalt krävande förhållanden fullgör en för samhället i förhållande till gruppens storlek mycket betydelsefull uppgift.

Med stöd av vad jag sålunda anfört anhåller jag därför, på grund av att dessa frågor berör mer än ett departement, om andra kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få rikta följande fråga:

Kan det förväntas, att regeringen inom en så nära framtid tar initiativ till en samordnad särslagstiftning för sjöfolket i ovan berörda frågor, i huvudsaklig överensstämmelse med sjömansskatteutredningens och 1946 års sjömanskommittés förslag, att proposition kan föreläggas innevarande års höstriktdag?

Denna anhållan bordlades. .

3 — Andra kammarens protokoll 1954. Nr 15.

§ 9.

Interpellation, ang. de kommunala bostadstilläggen för folkpensionärer, som äro inackorderade på ålderdomshem.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDERSON i Sundsvall (fp), som anförde:

Herr talman! Enligt lagstiftningen om kommunala bostadstillägg för folkpensionärer ankommer det på kommun, som beslutat att kommunalt bostadstillägg skall utgå till pensionsberättigad inom kommunen, att bestämma de grunder, efter vilka bostadstilläggen skall utgå. Det ankommer sålunda på kommunen att även bestämma de belopp, varmed bostadstilläggen skall utgå.

I olika sammanhang, bland annat i den promemoria, som kommunförbunden i juni 1952 utfärdade till ledning för kommunerna vid utarbetandet av bestämmelser för de kommunala bostadstilläggen, har framhållits, att pensionärer, som vårdas på ålderdomshem, bör betraktas som inackorderingar, i princip jämställda med åldringar, för vilka beretts plats på pensionärshem eller som erhåller hemhjälp i särskild ordning. Denna syn på ålderdomshemsvården, som i synnerhet de socialvårdande myndigheterna vid många tillfällen givit uttryck för, har numera slagit igenom. Det finnes därför skäl, såsom också kommunförbunden i sin promemoria framhöll, att tillerkänna folkpensionärerna på ålderdomshem samma förmåner, som skulle utgått, därest de haft egen bostad.

De flesta kommuner torde också ha tillerkänt pensionärerna på ålderdomshem kommunalt bostadstillägg efter samma grunder och med enahanda belopp, som tillämpats för övriga pensionärer i kommunen.

I ett meddelande till pensionsnämnder och ombud, som pensionsstyrelsen utfärdat i december 1953 (Tidskriften Folkpensioneringen nr 9/1953) anför emellertid styrelsen, att de kommuner, som anknutit det kommunala bostads-

Interpellation, ang. de kommunala bostadstilläggen för folkpensionärer, som äro inackorderade på ålderdomshem.

tillägget helt eller delvis till pensionärens bostadskostnad, beräknat bostadskostnaden för pensionärer på ålderdomshem på mycket varierande sätt, därvid en del kommuner bestämt denna kostnad till enligt styrelsens mening för högt belopp.

Pensionsstyrelsen anför därefter: »Efter genomgång av ett betydande antal kommuners grunder med hänsyn tagen till bostadskostnaden för pensionärer å ålderdomshem har pensionsstyrelsen efter samråd med socialdepartementet i princip icke funnit sig kunna godkänna att för pensionär, som är att betrakta som inackorderad å ålderdomshem, till grund för beräkningen av den del av bostadstillägget som är anknutet till bostadskostnaden, lägges ett högre belopp än 500 kr. i årskostnad för bostad med värme. Skillnad har därvid icke gjorts mellan pensionär som har eget rum och pensionär som delar rum med annan person. Det sagda innebär givetvis icke att bostadskostnaden får uppskattas till högre belopp än som motsvarar kommunens kostnader för bostaden.»

Denna tillämpningsbestämmelse synes innebära, att bostadskostnaden för pensionär på ålderdomshem åtminstone i vissa fall måste bestämmas till lägre belopp än som är skäligt, trots att kommunens grunder för bostadstilläggen ej lägger hinder i vägen att beräkna bostadskostnaden till högre belopp. Bestämmelsen innebär vidare, att den kategori pensionärer, som här avses, kommer i ett sämre läge än pensionärer, som hyr bostad i pensionärshem eller i öppna marknaden.

Under hänvisning till det anförda anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Är statsrådet villig att lämna en redogörelse för de synpunkter, som varit avgörande för beslutet, att till grund

för beräkningen av den del av bostadstillägget, som är anknutet till bostadskostnaden, ej får läggas högre belopp än 500 kr. per år, när bostadstillägget avser pensionär, som är inackorderad i ålderdomshem?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Anmälades följande till herr talmanen under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. motionerna:

nr 692 av herr *Hæggblom m. fl.*,

nr 693 av herr *Holmberg m. fl.*,

nr 694 av herr *Jansson* i Benestad,

nr 695 av herrar *Johnsson* i Kastanjegården och *Antby*, samt

nr 696 och 697 av herr *Ohlin m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 209, angående inrättande av en första lärarhögskola motionerna nr 698 och 699 av herrar *Braconier* och *Nestrup*; samt

i anledning av Kungl. Maj:t proposition, nr 212, angående reformering av läkarutbildningen motionerna:

nr 700 av herrar *Kärrlander* och *Östlund*, samt

nr 701 och 702 av fru *Andrén m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.;

nr 169, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättandet av en veterinärklinik i Hälsingborg jämte i ämnet väckta motioner;

nr 192, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande avveckling av jordbrukets lagerhusfond m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 193, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag till stipendier m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 194, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till veterinärstaten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 195, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda

hemställan rörande anslag till Fiskerilånefonden jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 196, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande anslag till Lantmäteristaten: Avlöningar jämte i ämnet väckta motioner.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarrens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 17.05.

In fidem
Gunnar Britth.
